

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถ้าวัดถึงการฆ่า ไม่ว่าจะเป็นการฆ่าคนหรือฆ่าสัตว์ ในสามัญสำนึกของคนโดยทั่วไปย่อมรู้ดีว่าการฆ่าเป็นบาป เป็นอาชญากรรม ปัจจุบันมีปัญหาทางจริยศาสตร์ประยุกต์เรื่องหนึ่งเกิดขึ้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับการฆ่า แต่การฆ่าในกรณีนี้ต่างจากการฆ่าในกรณีอื่นๆ ตรงที่ว่า การฆ่าในกรณีนี้เป็นการฆ่าที่อาจตีความว่าไม่ได้มีแรงจูงใจมาจากความโกรธแค้น หากแต่เป็นการฆ่าที่มีแรงจูงใจมาจากความเมตตาสงสารอยากให้ผู้ที่ถูกฆ่าพ้นจากความทุกข์ทรมาน เราเรียกการฆ่าประเภทนี้ว่าการทำการุณยฆาต (Euthanasia) ปัญหาการทำการุณยฆาต นับเป็นวิกฤติปัญหาทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ประเด็นการถกเถียงเรื่อง “เราควรรอกฎหมายอนุญาตให้มีการทำการุณยฆาตในสังคมไทยได้หรือไม่” ทำให้เกิดการตั้งคำถามกับพุทธศาสนาว่า พุทธศาสนาในฐานะที่เป็นศาสนาของชุมชนจะช่วยแก้วิกฤติการณ์และเสนอทางออกในเรื่องนี้แก่สังคมอย่างเป็นรูปธรรมได้หรือไม่

งานวิจัยชิ้นนี้จะพิจารณาว่าพุทธปรัชญาเถรวาทมีหลักคำสอนและมีท่าทีอย่างไรในเรื่องนี้ กล่าวอย่างเจาะจงลงไปกว่านั้น ก็คือ พุทธปรัชญาเถรวาทยอมรับการทำการุณยฆาต หรือไม่ยอมรับการทำการุณยฆาต ถ้ายอมรับ พุทธปรัชญาเถรวาทมีเหตุผลสนับสนุนอย่างไร และถ้าไม่ยอมรับ จะมีเหตุผลสนับสนุนว่าอย่างไร การพิจารณาเรื่องนี้อย่างรอบคอบจะนำไปสู่คำตอบบางประการแก่สังคมไทยที่ดูเหมือนจะยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนในเรื่องนี้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การอ้างเหตุผลของพุทธปรัชญาเถรวาทเกี่ยวกับเรื่องการุณยฆาต โดยเชื่อมโยงกับมโนทัศน์เรื่องความตาย

1.3 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญ สมมุติฐาน

พุทธปรัชญาเถรวาทอาจจะยอมให้มีการทำการุณยฆาตได้ในบางกรณี หากว่าการุณยฆาตนั้นเกี่ยวข้องกับประโยชน์และคุณค่าของความตายซึ่งผู้ที่อนุญาตให้ทำการุณยฆาตและผู้คนแวดล้อมหรือสังคมที่รับผิดชอบภาระดูแลคนไข้ นั้นจะได้รับ

ตายช้าหรือเร็วกว่ากัน คนตายช้า ไม่ได้แปลว่ามีคุณค่าของชีวิตมากกว่าคนที่ตายเร็ว สำหรับพุทธศาสนาคุณค่าของชีวิตวัดกันที่ความดีหรือคุณธรรม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ผู้ใด ทุศีล มีจิตไม่ตั้งมั่น แล้วจะมีชีวิตอยู่ถึง 100 ปี ก็ยังไม่ประเสริฐ ส่วนผู้ใดมีศีล มีจิตตั้งมั่น มีสมาธิ แม้จะมีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ก็ยังประเสริฐกว่า”

ในตอนท้ายของบทนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาว่า พุทธศาสนาเห็นด้วยหากว่าการยืดชีวิตของผู้ป่วยที่ไม่มีทางรักษา ก็เพื่อให้ได้ชีวิตเท่าที่เหลื่ออยู่กระทำความดีบางอย่างเท่าที่จะทำได้ เช่นทำบุญ เจริญจิตภาวนา แต่ในบางกรณี การพยายามยืดชีวิตไว้นี้อาจทำให้คนอื่นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในเชิงเสียหายหรือเสียประโยชน์ เช่น อาจทำให้พ่อแม่หรือญาติพี่น้องของผู้ป่วยต้องเกิดความเครียดหรือความกดดันในชีวิต เพราะต้องรับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกินกำลัง ฯลฯ สิ่งที่เราจะต้องพิจารณาให้มาก ก็คือ ระยะเวลาของชีวิตที่ได้เพิ่มมากับความสุขเสียด้านนั้น เราจะเลือกทางไหน ผู้วิจัยคิดว่า ถ้าชาวพุทธเชื่อในเรื่องคุณค่าของชีวิตและความตาย เชื่อในเรื่องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด และเชื่อในคำสอนเรื่องอนัตตาของพุทธศาสนา การเลือกที่จะตายอย่างสงบ จริงๆ แล้ว ก็เป็นแง่หนึ่งของการเข้าใจความหมายคุณค่าของชีวิตและความตายตามหลักการต่างๆ ของพระพุทธศาสนาด้วยเช่นกัน

บทที่ 4 จะเป็นการประยุกต์หลักคำสอนในพุทธศาสนาที่ได้พิจารณาแล้วกับเรื่องการรณฆาต ในบทนี้ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาสามารถให้ทางออกในปัญหาการรณฆาตแก่สังคมได้โดยชี้ว่ามีกรณีใดหรือไม่ที่เราสามารถกล่าวได้ว่า การยุติชีวิตของคนไข้เป็นเรื่องที่มีเหตุผลที่สุด ในบรรดาทางเลือกหลายๆทาง ทั้งนี้พุทธศาสนาเสนอให้ใช้หลักทางสายกลางเป็นหลักการกว้างๆ เบื้องต้นเพื่อเปิดโอกาสให้มีการพิจารณาทางเลือกต่างๆ หลายๆ ทางอย่างรอบคอบ นอกจากนี้ พุทธศาสนายังเสนออีกว่าในการพิจารณาทางเลือกต่างๆ นั้น เราควรใช้หลักการเรื่องความเป็นประโยชน์มาเป็นเกณฑ์ตัดสินที่สำคัญอย่างหนึ่ง ควบคู่กับการพิจารณาโลกทัศน์เรื่องความตายในพุทธศาสนา ในตอนท้ายของบทจะเป็นการสรุปปิดท้ายของงานวิจัย

1.6 เอกสารประกอบการวิจัย

ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ จากพระไตรปิฎก
- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ คัมภีร์อรรถกถา และคัมภีร์วิสุทธิมรรค พร้อมทั้งงานเขียนและงานวิจัยของผู้รู้ทางพุทธศาสนา